

OBECNÍ KRONIKA MIKULČE, KUKLÍ, JAKOŽ I
STARÉHO A NOVÉHO VALDEKU
NA HŘEBEČSKU

OBSAH

Předmluva	1
Naše rodná ves	2
Vznik	4

PŘEDMLUVA

Kronika Mikulče si neklade nárok na úplnost. Protože se skoro všechny podklady z domova v roce 1945 ztratily, musela být z velké části vytvořena z paměti, navíc přes polovinu krajanů bylo vyhnáno do východní zóny. Přesto se spoustou mravenčí práce podařilo to podstatné zachytit a sepsat tak, aby naše krásná vlast s jejími obyvateli, domovy, poli, lukami a lesy neupadla v zapomnění. Lidé navzdory těžké práci lpěli na své rodné hroudě, kterou kdysi s námahou a trápením zúrodnili jejich předci.

Nechť tento spis doplněný obrázky u starých krajanů, roztroušených v různých zemích, vyvolá vzpomínku na to, co bylo, mladým dá poselství do budoucna a všem připomene, aby nikdy nezapomněli na svou vlast.

Děkujeme všem, kteří slovem, obrazem a darem přispěli k této kronice, která mohla být z finančních a časových důvodů vytvořena jen v této jednoduché podobě.

NAŠE RODNÁ VES

Podle staré tradice pokrýval naši bývalou vlast, později zvanou Hřebečsko (německy *Schönhengstgau*), ještě v prvním tisíciletí našeho letopočtu neproniknutelný pohraniční hvozd, který kdysi na ochranu proti jejich nepřátelům obklopoval celé Čechy. Vedly jím pouze jednotlivé obchodní cesty a pěší stezky. Jedna z těchto cest, která přetrvala až do našich časů a byla nazývána Vysokou cestou (*Hohe Straße*), vedla z Brna přes Svitavy k česko-moravské hranici do Kuklí a odtud severozápadním směrem šikmo přes tzv. *Hohe Straßensflur* (česky přibližně trať U Vysoké cesty) a na horním konci mikulečského údolí u domu č. 75 (Matzka-Hendrich) protínala osadu Mikuleč (*Nikl*). Odtud vedla tato cesta přes Brlenku do Litomyšle.

Mikuleč z nadhledu.

Nejstarší český dějepisec (Kosmas - pozn. RK), který zemřel roku 1025 jako děkan pražské kapituly, pojmenoval v roce 981 pod lesem položený hrad - „Luthomisl“ (Litomyšl). V devadesátých letech jedenáctého století založil Břetislav II. (1094-1100) v tomto městě benediktinský klášter. V roce 1145 byli benediktini vystřídáni premonstráty. Ti podnítili příchod německých osadníků, kteří káceli dosavadní hraniční lesy a zakládali vesnice. Většina osadníků přišla pravděpodobně přes Slezsko z Franska. K tomu mohlo dojít v druhé polovině XIII. století. Premonstráti byli vrchností na dále zmiňovaném litomyšlském panství. Jejich opaty v letech 1145-1344 byli: Jan - okolo 1145, Deokar - 1167, Jurata - 1184, Myslen - 1185 a 1201, Valtr - 1225, Oto - 1231 a 1240, Heřman - 1245 až 1260, Oldřich - 1278 až 1300, Konrád - 1324 a Jindřich Calta - 1336 až 1344.

Lze se domnívat, že v tuto dobu byla na zmíněné Vysoké cestě v úzkém, od západu na východ směřujícím, údolí, kterým protéká malý potok, také založena vesnice Nikolcz nebo Nikols – vesnice Nikolause (Mikuláše) – pravděpodobně lokátorem onoho jména. Podle výpisu z Dějin města Svitavy od Carla Licka z roku 1910 byla tato vesnice zmiňována pod uvedenými jmény v letech 1347, 1358 a 1398 s poukazem, že v roce 1344 byla biskupovi litomyšlskému jako pozemkovému vlastníkovi přidělena a přidělení bylo ještě jednou v roce 1398 potvrzeno.

Vesnice Nikols se také již záhy objevuje ve svitavských městských knihách. Podle nich v roce 1533 rychtář a konšel z „Niklen“ – jmenovitě rychtář Merte a konšelé Lorenz Ehrenberger, Matl Alder a Matl Tyl – vystavují Wenzelu Kirschbaumovi rodný list a vysvědčení zachovalosti. V roce 1450 se v nich objevují starý rychtář Lorenz a Kaspar Lichtensteiner z Nikeln, v roce 1553 rychtář Adam a 1632 rychtář Merten Langer.

Roku 1649 čítá vesnice 34 poddaných, a sice jednoho svobodného rychtáře – Thomase Langeru, 16 sedláků a 17 polních zahradníků. Rychtě náleželo výčepní právo a mok musela dovážet z Litomyšle.

V roce 1344 se Litomyšl stala biskupským sídlem a tím obdržel biskup vrchnostenské právo na tuto oblast. V období od r. 1344 do r. 1426 ji spravovalo deset biskupů. V roce 1421 se město Litomyšl po přijetí čtyřech artikulů pražských podrobilo husitům a panství poté přišlo do světských rukou.

Následují tito páni: 1424 – Diviš Bořek z Miletínka, 1425 – Jeník z Vedonic a Mečkova, jenž padl 30. května 1434 v bitvě u Lipan, a po něm jako majitel následoval Bohuš Kostka z Postupic. Ve vlastnictví jeho rodu zůstalo panství až do roku 1547, po bitvě u Mühlberku musel Bohuslav III. Kostka z Postupic vlastnictví postoupit české komoře.

V roce 1552 dal císař Ferdinand I. za 60 000 kop míšeňských panství do zastavy Jaroslavovi z Pernštejna, který ale ještě v tomtéž roce postoupil panství za vyplacení této sumy Václavu Haugvicovi z Biskupic. Po Haugvicovi jej převzal Vratislav z Pernštejna. Vratislav postavil v letech 1568–1573 v Litomyšli jeden z nejkrásnějších renezančních zámků ve střední Evropě. Prostřednictvím císaře Ferdinanda II. se Litomyšl dostala do dědičného vlastnictví Pernštejnů a po smrti Vratislava ml., který padl 7. září 1631 v bitvě u Tangermünde, zdělila panství jeho sestra Frebonie Eusebie, poslední svého rodu. Jejím nástupcem se stal v roce 1646 její bratranec Václav z Lobkovic, který ale vlastnictví v roce 1649 přenechal rodu Trautmannsdorfů za 100 000 zlatých. V této rodině panství zůstalo až do roku 1753, kdy ho získal hrabě Josef z Valdštejna. V roce 1859 koupil panství litomyšlské kníže Karel Thurn-Taxis z Řezna. V roce 1945 bylo také ono převzato českým státem.

VZNIK

O vzniku vesnice Mikuleč se nedochovaly žádné přesné zprávy. Písemně je zmiňována od roku 1347. Jen podle jedné staré pověsti měla být Mikuleč kdysi jednou dlouze se táhnoucí vesnicí – „dlouhý Nejkl“. Tuto domněnku potvrzuje fakt, že se až do vyhnání v roce 1945 nad zmiňovanou horní cestou uprostřed lesů nacházel a byl obděláván kus pole (vlastník Johann Matzka – dříve Hendrich – z čp. 75). Pod ním, v lese patřícímu panu Blaschkovi z Chmelíku, bylo ještě možno rozeznat řádky a nedaleko odtud se nacházel malý kopec, na němž když se nohou zadupalo, bylo slyšet, že prostor pod ním je dutý. Z toho by se dalo usuzovat na nějaký starý sklep, na kterém kdysi mohl stát dům. Na levém okraji údolí nad vesnicí a touto cestou, na tzv. *Streicherrandu*, se kdysi nacházela strážní věž, která tam stála pravděpodobně k zajištění bezpečnosti formanů na této cestě.

Střed vesnice.

Pod vesnicí v lukách naproti Starému Valdeku bylo možné ještě na začátku tohoto století najít roubené studně, jejichž hloubka se zjišťovala pomocí pavuzy, které se u nás užívalo k upevnění povozů se senem. Lze předpokládat, že bývalá obydlí, stojící na zalesněných územích mimo vesnici, pocházela od někdejších uhlířů, kteří zde za oněch časů žili a později je opustili.

Západně od naší osady Mikuleč k ní těsně přiléhalo rozsáhlé území obce Čistá. Traduje se, že kdysi, když byly v 18. století vyměřovány pozemky a zakládány katastry, přestali obyvatelé Mikuleče vyměřujícím úředníkům poskytovat nocleh a stravování. Ti tedy odešli do Čisté, a tak, k lítosti potomků, přidělili pozemky ke katastru Čisté.